

درس هفدهم : (زمینه های پیدایش نهضت روحانیت)

- ۱- شاه در چه زمانی زمینه را برای اجرای اصلاحات امریکایی مناسب دید ؟ با رحلت آیت الله بروجردی مرجع بزرگ تقلید شیعیان جهان در فروردین ۱۳۴۰ شاه تصور کرد که زمینه برای جانشینی مرجع تقلید به جای آیت الله بروجردی وجود ندارد از این جهت فرصت را برای اصلاحات مورد نظر امریکا مناسب دید.
- ۲- پس از برکناری علی امینی چه کسی در صدد تغییر قانون انجمن های ایالتی و ولایتی برآمد ؟
در تیرماه ۱۳۴۱ شاه ، علی امینی را به بهانه اختلاف بر سر بودجه نظامی برکنار و اسدالله علم را که از نزدیکان او بود به نخست وزیری منصوب کرد . او همچنین تصمیم گرفت که قانون انتخابات انجمن های ایالتی و ولایتی را در غیاب مجلس شورای ملی تغییر دهد .
- ۳- قانون انجمن های ایالتی و ولایتی در چه زمانی و به چه منظوری تصویب شد ؟
قانون انجمن های ایالتی و ولایتی در اولین دوره مجلس شورای ملی به منظور تشکیل شوراهای استان و شهرستان به تصویب رسیده بود و تا زمان نخست وزیری اسدالله علم بدون تغییر مانده بود . قانون مذکور در مهرماه ۱۳۴۱ توسط هیئات دولت تغییر کرد که (شرط مسلمان بودن و سوگند به قرآن مجید از شرایط انتخاب شوندگان) حذف شد .
- ۴- موضوع تصویب نامه تغییر قانون اصلاح قانون انتخابات انجمن های ایالتی و ولایتی چه بود ؟ به موجب این تصویب نامه (شرط مسلمان بودن و سوگند به قرآن مجید از شرایط انتخاب شوندگان) حذف شد .
- ۵- امام خمینی چگونه به مخالفت با تصویب نامه تغییر قانون انجمن های ایالتی و ولایتی پرداخت ؟
این تصویب نامه اعتراض علما و مردم مسلمان ایران را برانگیخت :
- ۱- امام خمینی علمای طراز اول قم را به نشست ها و گفتگوهای متعدد برای لغو این تصویب نامه فراخواند ، وی با تشریح نقشه های استعمار و توطئه های آنها مسئولیت های علما را در قبال صیانت از اسلام و استقلال کشور یادآور شد .
- ۲- و مقرر شد با ارسال تلگرامهایی به شاه ، لغو فوری تصویب نامه مذکور درخواست شود .
- ۶- تصویب نامه تغییر اصلاح قانون انتخابات انجمن های ایالتی و ولایتی چگونه لغو شد ؟
مبارزه پی گیر امام خمینی ، مراجع تقلید و دیگر علما ، سرانجام شاه و دولت را وادار به عقب نشینی و لغو تصویب نامه کرد . شاه در اجرای سیاست اسلام زدایی با شکست مواجه شد . این حرکت هماهنگ علما که به (نهضت دوم ماهه روحانیون) شهرت یافت ، اولین پیروزی سیاسی ملت ایران بعد از کودتای ۲۸ مرداد بود .
- ۷- اولین پیروزی سیاسی ملت ایران به رهبری امام خمینی بعد از کودتای ۲۸ مرداد چه بود ؟
حرکت هماهنگ علما که به (نهضت دوم ماهه روحانیون) شهرت یافت ، اولین پیروزی سیاسی ملت ایران بعد از کودتای ۲۸ مرداد بود که سبب (لغو تصویب نامه تغییر قانون انتخابات انجمن های ایالتی و ولایتی) شد .
- ۸- امام خمینی پس از لغو تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی در چه زمینه هایی اعلام خطر کرد ؟ ابعاد و عمق مبارزات امام خمینی فراتر از لغو تصویب نامه بود . ایشان در اعلامیه ها و سخنرانی بعدی خود اعلام خطر کرد که (اسلام و استقلال مملکت و اقتصاد ایران) در معرض توطئه صهیونیستهاست و تا رفع این خطر ها نباید از پا نشست .

۹- هدف امام خمینی از مبارزات سیاسی چه بود ؟ امام خمینی با دوراندیشی قصد داشت با استفاده از فرصت به وجود آمده ، مبارزه دامنه داری را برای (سرنگونی رژیم وابسته شاه و قطع سلطه امریکا و اسرائیل و تشکیل حکومت مستقل و مردمی) پایه ریزی کند .

۱۰- تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی در سال ۱۳۴۱ مقدمه چه حرکتی بود ؟

تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی مقدمه اجرای حرکتی در جهت خواست امریکایی ها برای جلوگیری از نفوذ شوروی در ایران بود که بعدها از سوی شاه و دربار ، انقلاب سفید نام گرفت .

۱۱- شاه پس از لغو تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی دست به چه اقدامی زد ؟

بعد از لغو تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی ، شاه در اثر فشار امریکا خود به میدان آمد و اعلام کرد قصد دارد اصول شش گانه به اصطلاح انقلاب سفید را به نظرخواهی بگذارد .

۱۲- امام خمینی در برابر همه پرسى راجع به اصول شش گانه شاه دست به چه اقداماتی زد ؟

امام خمینی با آگاهی از اهداف شاه و سیاستهای مداخله جویانه امریکا در ایران ، مراجع و علمای قم را به شرکت در یک جلسه اضطراری فرا خواند . در این نشست پس از تبادل نظر تصمیم گرفته شد برای اطلاع بیشتر در باره همه پرسى و اهداف آن ، از شاه توضیح بخواهند . آیت الله روح الله کمالوند به نمایندگی از سوی مراجع

و علما به دیدار شاه رفت . در این دیدار ، شاه به جای پاسخ به سوالات مراجع و علما زبان به تهدید گشود .

۱۳- رفراندوم سال ۱۳۴۱ از طرف کدام مراجع تحریم شد و پیامدهای آن چه بود ؟

با انتشار اعلامیه امام خمینی و اعلامیه های دیگر از سوی سایر علما و مراجع مثل آیت الله گلپایگانی ، آیت الله مرعشی نجفی ، آیت الله خوانساری نسبت به غیرقانونی بودن رفراندوم (همه پرسى) ، مردم تهران و قم و

سایر شهرستانها به خیابانها ریختند . دانشجویان دانشگاه تهران نیز با صدور اعلامیه ای اقدامات ضد اسلامی

و غیرقانونی رژیم را محکوم کردند ، بازار تهران تعطیل شد و مردم در قسمت های جنوبی شهر تظاهرات

اعتراض آمیز برپا کردند . رژیم برای کنترل اوضاع ، تهران را به اشغال نظامی در آورد و به سرکوب

مردم و هجوم به دانشگاه تهران پرداخت و تعدادی از روحانیون را دستگیر و روانه زندان کرد .

۱۴- علمای قم به رهبری امام خمینی در جریان سفر شاه به قم در سال ۱۳۴۱ چه واکنشی نشان دادند ؟

در روز چهارم بهمن ۱۳۴۱ شاه به رفت تا با سخنرانی در این شهر که کانون اصلی مخالفان بود ، ثابت کند علما در مخالفت با اصول ششگانه یکپارچه نیستند . علمای قم به رهبری امام خمینی استقبال از شاه و حضور

در مراسم را تحریم کردند . شهر قم یکپارچه تعطیل شد . شاه برخلاف انتظارش با مشاهده این حوادث طی نطقی

که با عصبانیت ایراد شد به روحانیت و اسلام اهانت کرد .

۱۵- رفراندوم اصول ششگانه در ۶ بهمن ۱۳۴۱ چگونه برپا شد ؟ در شرایطی که انتخابات تحریم شده بود ،

شاه با اعمال فشار و خشونت ، همه پرسى فرمایشی خود را در ۶ بهمن ۱۳۴۱ برپا کرد و در پی آن ، رئیس جمهور امریکا و ملکه انگلیس این رفراندوم را به شاه تبریک گفتند .

۱۶- پس از رفراندوم ۱۳۴۱ تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی چگونه به مورد اجرا گذاشته شد ؟

چند روز بعد ، دولت علم ، تصویب نامه لغوشده انجمن های ایالتی و ولایتی را به صورت (ماده اصلاحی

قانون انتخابات) به مورد اجرا گذاشت و این کار مورد اعتراض امام خمینی واقع شد و آن را از نظر قانون

اساسی و شرع بی اعتبار دانست .